

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра обліку і аудиту

06-02-339М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних занять та самостійної роботи з
навчальної дисципліни «Аудит» для здобувачів вищої
освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-
професійною програмою «Облік і оподаткування»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННІЕМ
Протокол № 3 від 27.09.2023 р.

Рівне – 2023

Методичні вказівки до виконання практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Аудит» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Облік і оподаткування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» денної та заочної форм навчання [Електронне видання, оновлене та доповнене] / Антонюк О. Р. – Рівне : НУВГП, 2023. – 62 с.

Укладач: Антонюк О. Р., д.е.н., професор кафедри обліку і аудиту.

Відповідальний за випуск: Позняковська Н. М., к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту.

Керівник групи забезпечення
к.е.н., доцент

Позняковська Н. М.

ЗМІСТ

1. Загальні положення вивчення навчальної дисципліни.....	3
2. Тематичний зміст дисципліни «Аудит».....	5
3. Види самостійної роботи в процесі вивчення навчальної дисципліни «Аудит».....	8
4. Плани практичних завдань та завдання самостійної роботи.....	9
5. Завдання курсової роботи з дисципліни «Аудит».....	53
Список основних рекомендованих джерел до вивчення навчальної дисципліни	61

© О. Р. Антонюк, 2023
© НУВГП, 2023

1. Загальні положення вивчення навчальної дисципліни «Аудит»

Навчальна дисципліна «Аудит» є однією з професійно орієнтованих дисциплін, що дозволяє набути компетентності та результати навчання з аудиту фінансової діяльності та надання інших аудиторських послуг. В процесі вивчення дисципліни здобувачі набудуть вміння організовувати процес аудиту фінансової звітності, виконувати аудиторські процедури, готувати підсумкові звіти за результатами аудиту та надання інших аудиторських послуг, реалізовувати на практиці методики проведення аудиту та виконання інших видів неаудиторських послуг, що дозволить реалізувати себе професійно як у роботі у юридичних фірмах, так і у сфері власного аудиторського та консультаційного бізнесу.

Після вивчення дисципліни здобувач вищої освіти отримає компетентності та програмні результати навчання:

- компетентності:

ЗК 1. Здатність вчитись і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 4. Здатність працювати автономно.

ЗК 6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 8. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 12. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

СК 2. Використовувати математичний інструментарій для дослідження соціально-економічних процесів, розв'язання прикладних завдань у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

СК 4. Застосовувати знання права та податкового законодавства в практичній діяльності суб'єктів господарювання.

СК 5. Проводити аналіз господарської діяльності підприємства та фінансовий аналіз з метою прийняття рішень.

СК 7. Застосовувати методики проведення аудиту і послуг з надання впевненості.

СК 8. Ідентифікувати та оцінювати ризики недосягнення управлінських цілей суб'єкта господарювання, недотримання ним законодавства та регулювання діяльності, недостовірності звітності, збереження і використання його ресурсів.

СК 9. Здійснювати зовнішній та внутрішній контроль діяльності підприємства та дотримання ним законодавства з бухгалтерського обліку і оподаткування.

СК 10. Здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків

СК 11. Демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

- *програмні результати:*

ПР 11. Визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні підприємств різних організаційно-правових форм власності.

ПР 12. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи і комп'ютерні технології для обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування.

ПР 13. Усвідомлювати особливості функціонування підприємств у сучасних умовах господарювання та демонструвати розуміння їх ринкового позиціонування.

2. Тематичний зміст дисципліни «Аудит»

Практичні завдання з дисципліни «Аудит» виконуються здобувачами протягом семестру відповідно до силабусу дисципліни з метою закріплення теоретичних знань. Тематичний зміст дисципліни наведено у табл. 1. Попередньо здобувач повинен вивчити відповідні теми за рекомендованою літературою, список якої наведено в кінці цих методичних матеріалів. З усіх питань дисципліни здобувач може одержати консультацію викладача дисципліни як он-лайн, так і оф-лайн.

Таблиця 1

Тематичний зміст дисципліни «Аудит»

Теми	Зміст	Кількість годин		
		лекції, денна /заочна	практ., денна /заочна	сам. робота, денна /заочна
Тема 1. Аудит: зміст та класифікація	Історія виникнення аудиту. Мета та завдання аудиту. Предмет аудиту. Класифікація аудиту. Історія виникнення та розвитку аудиту в Україні.	2/-	2/-	8/10
Тема 2. Регулювання аудиторської діяльності	Регулювання аудиторської діяльності, функції держави та професійних організацій. Функції Аудиторської палати України. Стандарти аудиту. Основні організаційно-правові форми здійснення аудиторської діяльності. Атестація аудиторів в Україні. Відповідальність аудиторів за якість надання аудиторських послуг. Принципи та етики аудитора. Договір надання аудиторських послуг.	2/2	2/-	8/10
Тема 3. Методи аудиту	Критерії оцінювання достовірності показників звітності. Методи аудиту.	2/-	2/2	8/10

фінансової звітності та критерії оцінки достовірності фінансової звітності	Методи фактичної перевірки. Методи документальної перевірки.			
Тема 4. Аудиторський ризик і оцінювання системи внутрішнього контролю	Зміст аудиторського ризику та його складова. Модель аудиторського ризику та її використання на практиці. Структура системи внутрішнього контролю. Процедури контролю. Документування результатів вивчення системи внутрішнього контролю. Тестування системи внутрішнього контролю. Розробка пропозицій з вдосконалення системи внутрішнього контролю підприємства.	2/-	2/-	8/10
Тема 5. Планування аудиту	Планування аудиторської перевірки. Збір загальних відомостей про клієнта. Загальний план аудиту, його зміст. Програма аудиту та її складові. Порядок розробки плану і програми аудиту.	2/-	2/-	8/10
Тема 6. Аудиторські докази та робоча документація аудитора	Поняття та види аудиторських доказів. Класифікація аудиторських доказів. Вимоги до кількості та якості доказів. Формування аудиторської вибірки. Поняття та класифікація робочих документів аудитора. Аналіз джерел отримання аудиторських доказів. Прийоми аудиту та практика їх застосування. Формування	2/2	2/2	8/10

	комплекту документації аудитора. робочої			
Тема 7. Організація аудиту фінансової звітності	Завдання аудиту окремих елементів фінансової звітності. Етапи деталізації фінансової звітності. Загальна методика аудиту за статтями фінансової звітності: основні господарські операції, система контролю. Джерела інформації, аналітичні процедури. Практичні аспекти аудиту фінансової звітності: - аудит активів; - аудит капіталу; - аудит зобов'язань; - аудит доходів; - аудит витрат.	4/2	4/2	8/10
Тема 8. Звіт незалежного аудитора та інші підсумкові документи аудиту	Вимоги до форми та змісту звіту незалежного аудитора. Вимоги до стилю формування аудиторського висновку. Модифікації звітів незалежного аудитора. Аналіз підстав для написання різних видів звітів незалежного аудитора, формування тексту звіту.	2/-	2/-	8/10
Тема 9. Аудиторські послуги, їх об'єкти і види	Видів аудиторських послуг. Поняття та зміст супутніх аудиту послуг, неаудиторських послуг. Організаційні та методологічні засади виконання супутніх та інших послуг з аудиту.	4/-	2/-	8/10
Тема 10. Внутрішній аудит: його сутність, об'єкти та суб'єкти	Суб'єкти та об'єкти внутрішнього аудиту. Відмінність внутрішнього аудиту від внутрішнього контролю. Основні завдання внутрішнього аудиту. Організація внутрішнього аудиту.	2/-	2/-	8/10
Разом		24/6	22/6	78/132

3. Види самостійної роботи в процесі вивчення навчальної дисципліни «Аудит»

Самостійна робота здобувачів є одним із важливих засобів оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Зміст самостійної роботи при вивченні дисципліни «Аудит» визначається силабусом дисципліни, завданнями та вказівками викладача. Головною метою самостійної роботи є закріплення, розширення та поглиблення набутих у процесі аудиторної роботи/он-лайн занять знань, вмінь та навичок, а також самостійне вивчення та засвоєння нового матеріалу під керівництвом викладача.

Самостійна робота здобувачів під час вивчення навчальної дисципліни «Аудит» включає такі форми:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу, стандартів аудиту, нормативних документів з регламентації аудиторської діяльності;
- вивчення питань, які передбачені для самостійного опрацювання;
- підготовка до практичних занять;
- систематизація, повторення, уточнення вивченого матеріалу дисципліни перед контрольними заходами;
- підготовка доповідей та участь в наукових студентських конференціях, круглих столах, тощо.

4. Плани практичних завдань та завдання самостійної роботи

Практичне заняття №1

Тема, що розглядається на практичному занятті:

➤ «Аудит: зміст та класифікація»

План практичного заняття

1. Історія виникнення аудиту у світі та в Україні.
2. Мета та завдання аудиту.
3. Класифікація аудиту.

Презентація експертної оцінки:

- Чи потрібно встановлювати цінові межі аудиторським фірмам (аудиторам) за надання аудиторських послуг?
- Який порядок визначення вартості аудиторської перевірки є найбільш об'єктивним?
- Яким чином потрібно контролювати дотримання аудиторами вимог Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» стосовно цінової політики?

Практичні завдання

Завдання 1. Продемонструйте схематично етапи формування нормативного забезпечення аудиторської діяльності в Україні.

Завдання 2. Враховуючи норми Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 р. (із змінами) визначте особливості законодавчих вимог до надання різних видів аудиторських послуг.

Завдання 3. Складіть короткий термінологічний словник основних термінів, що характеризують види аудиторської діяльності та стандарти аудиту.

Завдання 4. Відобразіть у табличній формі нормативно-правове регулювання різних видів аудиторських послуг з врахуванням: нормативно-правовий акт, основний зміст документа.

Завдання 5. Рішення тестових завдань та ситуацій кваліфікаційного іспиту атестації аудиторів Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю відповідно до теми за посиланням: https://www.apob.org.ua/?page_id=3465

Практичне заняття № 2

Тема, що розглядається на практичному занятті:

➤ «Регулювання аудиторської діяльності»

План практичного заняття

1. Регулювання аудиторської діяльності, функції держави та професійних організацій.
2. Стандарти аудиту.
3. Основні організаційно-правові форми здійснення аудиторської діяльності.
4. Атестація аудиторів в Україні.
5. Відповідальність аудиторів за якість надання аудиторських послуг.
6. Принципи та етики аудитора.
7. Договір надання аудиторських послуг.

Підготуватись до дискусії:

Які вимоги до атестації аудиторів мають бути в Україні щодо досвіду роботи та основних критеріїв щодо атестації.

Презентація експертної оцінки:

- «Чим відрізняється відповідальність аудитора, який працює в аудиторській фірмі від відповідальності аудитора, який надає послуги одноособово?»
- «Відповідальність аудиторів: досвід України та міжнародна практика»
- «Організація управління аудиторською фірмою»

Практичні завдання

Завдання 1.

Ви працюєте у новоствореній аудиторській фірмі ТзОВ АФ «Х-Аудит», яка зобов'язана розробити та впровадити в свою практику систему контролю якості, забезпечити достатній рівень контролю для всіх завдань, насамперед, для завдань з обов'язкового аудиту.

Керівник аудиторської фірми призначив Вас відповідальною особою за систему контролю якості та доручив організацію та здійснення контролю якості, як доповнення до посадових обов'язків. Персонал аудиторської фірми має бути ознайомлений та розуміти політику й процедури контролю якості, застосовувані аудиторською фірмою, отже Вам необхідно пояснити це питання іншим аудиторам.

Вам потрібно:

1. Пояснити, з посиланням на нормативні документи, основні вимоги до організації системи контролю якості аудиторських послуг в аудиторській фірмі.
2. Вказати з посиланням на відповідні нормативні документи:
  - а) який перелік документів має бути в аудиторській фірмі, що може свідчити про наявність в аудиторській фірмі системи контролю якості аудиторських послуг;
  - б) назвати варіанти документального оформлення політики і процедур контролю якості та чинники від яких це залежить.

3. ТзОВ АФ «Х-Аудит» як по обсягу виконаних робіт, так і по чисельності відноситься до малих і послуги надає, в основному, підприємствам м. Рівне та по області. Кваліфікацію співробітників фірми можна визначити високою: 2 сертифікованих аудиторів у складі 5-ти співробітників фірми. Помічники аудиторів і стажисти мають вищу освіту за рівнем спеціаліста та магістра. Аудиторська фірма має незначні обсяги роботи та планує виконувати аудит фінансової звітності декільком приватним акціонерним товариствам, які працюють у сфері торговельної діяльності, та надавати інші аудиторські

послуги (консультації з питань бухгалтерського обліку та фінансової звітності; консультації з інших питань управління та ведення бізнесу; консультації з питань оподаткування; складання податкових декларацій та звітів; розробка для замовника документів, необхідних для легалізації, організації та здійснення господарської діяльності; ведення бухгалтерського обліку, складання фінансових звітів та здійснення на замовлення аналізу для оцінки стану та результатів господарської діяльності.

Керівник аудиторської фірми, з метою документального оформлення політики і процедур контролю, запропонував розробити внутрішні стандарти аудиторської фірми «Х-Аудит» та розпочав складати перелік стандартів, який наведено нижче у табл. 2.

Вам необхідно запропонувати керівнику повний перелік внутрішньофірмових стандартів, враховуючи обсяги та склад аудиторських послуг ТзОВ АФ «Х-Аудит» та вимоги МСА.

4. Одним із перших розробляється внутрішньофірмовий стандарт «Кадрова політика в ТОВ «Х-АУДИТ», фрагмент якого наведено нижче. Вам необхідно запропонувати свій варіант тексту у місцях, які пропущено в стандарті.

Таблиця 2

Перелік внутрішньофірмових стандартів ТзОВ АФ «Х-Аудит»

№ з\п	Назва внутрішньофірмового стандарту
1	<i>Кодекс етики аудиторів (працівників) ТзОВ «Х-АУДИТ»</i>
2	<i>Політика та процедури забезпечення незалежності та внутрішнього контролю за якістю послуг, що надає ТзОВ «Х-АУДИТ»</i>
3	<i>Процедури моніторингу відповідності системи внутрішньофірмового контролю якості та їх документування</i>
4	<i>Кадрова політика в ТзОВ «Х-АУДИТ»</i>
5	<i>Посадова інструкція заступника директора з контролю за якістю аудиторських послуг в ТзОВ «Х-АУДИТ»</i>

6	<i>Посадові інструкції аудитора та спеціаліста ТзОВ «Х-АУДИТ»</i>
7	<i>Положення про порядок документування процесу аудиту та зберігання документації в ТзОВ «Х-АУДИТ»</i>
8	<i>Організаційна структура та інформаційні потоки в ТзОВ «Х-АУДИТ»</i>
9	<i>Цінова політика в ТзОВ «Х-АУДИТ»</i>
10	<i>Процедури прийняття нового клієнта та процедури періодичної оцінки існуючого клієнта з метою визначення можливості продовження роботи</i>
.....	.....

Внутрішньофірмовий стандарт
«Кадрова політика в ТзОВ АФ «Х-АУДИТ»

1. Загальні професійні вимоги.

Принципи: співробітник аудиторської фірми повинен дотримуватись принципів незалежності, чесності, об'єктивності, конфіденційності і норм професійної поведінки.

Основні процедури:

Керівник аудиторської фірми призначає наказом співробітника, який здійснюватиме проведення контрольних процедур та рішення питань, пов'язаних із дотриманням принципів незалежності, чесності, об'єктивності, конфіденційності. Обов'язковим є документування вказаних питань.

1. Керівник аудиторської фірми складає та своєчасно доводить до відома співробітників перелік клієнтів, по відношенню до яких повинні виконувати вимоги незалежності, у тому числі тих, для яких виконувались послуги з відновлення, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності.
2. В рамках моніторингу дотримання загальних цілей і процедур аудиторської фірми у відношенні принципів незалежності, чесності, об'єктивності, конфіденційності і норм професійної поведінки один раз на рік співробітники повинні надавати керівнику аудиторської фірми заяви з підтвердженням, що:

.....

3. Керівник аудиторської фірми особисто попереджає співробітників, що про всі випадки, які можуть призвести до втрати незалежності, слід негайно повідомляти керівника фірми.

11. Професійна компетентність.

Принципи: персонал аудиторської фірми повинен складатись із співробітників, які знають вимоги законодавства України, які володіють професійною компетентністю, необхідною для виконання ними своїх обов'язків з належною ретельністю. Обов'язковою є наявність у штаті аудиторської фірми двох співробітників, які мають сертифікати аудитора.

Основні процедури:

1. Для забезпечення ефективності процедур наймання працівників фірма встановила кваліфікаційні вимоги щодо освіти і підготовки кадрів й розробила рекомендації для оцінювання потенційних працівників на кожному кваліфікаційному рівню, зокрема визначила:

а) вимоги до початкового рівня освіти працівників на кожному кваліфікаційному рівні (спеціаліст, магістр);

б) професійні навички працівників на кожному кваліфікаційному рівні;

в) якості, якими повинні володіти аудитори відповідно вимогам Кодексу етики;

г) вимоги до практичного досвіду;

д) оцінку професійних можливостей і компетентності;

е) систему підвищення кваліфікації – неперервний професійний розвиток.

Загальні вимоги щодо освіти і підготовки кадрів для аудитора є наступні (табл. 3).

Зростання компетентності персоналу фірми значною мірою залежить від безперервного розвитку, який дає персоналові змогу підтримувати свої знання й можливості. Саме тому фірма в своїй політиці та процедурах робить наголос на необхідності продовження освіти персоналу всіх рівнів та надає потрібні для

навчання ресурси та допомогу, що дає змогу персоналу розвивати й підтримувати на належному рівні необхідні знання та компетентність, а в разі потреби використовувати для цього відповідно кваліфіковану зовнішню особу. З цією метою фірма:

- встановлює рекомендації та вимоги щодо безперервної освіти й доводить їх до відома персоналу;
- заохочує свій персонал до участі в:
  - постійних зовнішніх програмах професійного навчання, включаючи курси самостійного навчання;
  - роботі професійних комітетів, підготовці публікацій, проведенні наукових семінарів і конференцій, в інших формах професійної діяльності;
- проводить моніторинг програм постійного вдосконалення знань аудиторів з метою визначення відповідності їх вимогам фірми.

2. З метою забезпечення постійного високого рівня компетентності персоналу фірма зобов'язана:

.....

Таблиця 3

Кваліфікаційні вимоги до співробітників аудиторської фірми

Вимоги	Коментарі
Вимоги до початкового рівня освіти аудитора	Спеціаліст, магістр
Професійні навички	Потрібні
Професійні цінності, етика і етичні принципи	Аудитор повинен дотримуватись професійної поведінки
Оцінка професійних можливостей і компетентності	Наявність атестата на здійснення аудиторської діяльності, аналітичні здібності, здатність самостійно приймати рішення, високопрофесійна компетентність у питаннях пов'язаних з обліком, аудитом, основами права та інших пов'язаних із професійною діяльністю, вміння своєчасно та адекватно реагувати на зміни в поточному

	законодавстві
Система підвищення кваліфікації	Постійне підвищення кваліфікації, неперервний професійний розвиток, щорічне отримання свідоцтва про удосконалення професійних знань сертифікованих аудиторів

3. На фірмі ведеться облік кадрів, як штатних так і сумісників або залучених фахівців. Всі працівники фірми, які залучаються до виконання замовлень, повинні мати вищу освіту, добрі знання з бухгалтерського обліку, оподаткування, звітності, використання комп'ютера.

4. Організаційну структуру фірми очолює керівник, який водночас є і співзасновником. Основним обов'язком керівника є управління діяльністю фірми, прийняття рішень щодо її ефективної діяльності, пошук клієнтів та укладання договорів про співпрацю з ними.

5. Заступники керівника відповідають за певні ділянки роботи фірми, права, обов'язки та відповідальність яких визначаються посадовими інструкціями.

6. Працівники фірми виконують свої основні обов'язки, які визначені Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», зокрема належним чином надають аудиторські послуги, перевіряють стан бухгалтерського обліку і звітності замовника, їх достовірність, повноту й відповідність чинному законодавству та встановленим нормативам; повідомляють власників, уповноважених ними осіб, замовників про виявлені під час проведення аудиту недоліки ведення бухгалтерського обліку і звітності; зберігають в таємниці інформацію, отриману під час проведення аудиту та виконанні інших аудиторських послуг; відповідають перед замовником за порушення умов договору відповідно до чинних законодавчих актів України; обмежують свою діяльність наданням аудиторських послуг та іншими видами робіт, що мають безпосереднє відношення до надання аудиторських послуг у формі консультацій, перевірок або експертиз.

7. Аудитори й аудиторські фірми України згідно Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» мають права:

.....

8. Аудитори фірми мають право:

.....

9. Працівники фірми несуть відповідальність за:

.....

10. Режим роботи працівників фірми визначається відповідно з Правилами внутрішнього трудового розпорядку, установленого на фірмі.

Завдання 2.

Дайте детальну оцінку ситуації.

Вам доручили провести підготовчу роботу з підбору аудиторської фірми для аудиторської перевірки серед 15-ти, які існують у Вашому місті. Яким чином Ви маєте намір виконати це доручення (обрати одну фірму із 15-ти) та опишіть процедуру укладання договору на аудит.

Завдання 3. Рішення тестових завдань та ситуацій кваліфікаційного іспиту при атестації аудиторів Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю відповідно до теми за посиланням: https://www.apob.org.ua/?page_id=3465

Практичне заняття №3

Тема, що розглядається на практичному занятті:

- «Методи аудиту фінансової звітності та критерії оцінки достовірності фінансової звітності»

План практичного заняття

1. Критерії оцінювання достовірності показників звітності.
Методи аудиту.
2. Методи фактичної перевірки.
3. Методи документальної перевірки.

Підготуватись до дискусії:

Які методи вибіркового дослідження найкраще застосувати в процесі аудиту ?

Презентація експертної оцінки:

«Особливості виконання процедур аудиту з використанням спеціального програмного забезпечення»

Практичні завдання

Завдання 1.

Ви є керівником групи із завдання з аудиту фінансових звітів ПАТ «Х». В цей час Ви виконуєте аудит власного капіталу та зобов'язань. Ви маєте виконати наступне:

1. З посиланням П(С)БО 11 «Зобов'язання» роз'яснити (описати) для членів Вашої групи з завдання:

- визначення зобов'язань;
- умови визнання зобов'язань;
- оцінку довгострокових та поточних зобов'язань на дату балансу;
- класифікацію зобов'язань з метою бухгалтерського обліку;
- умови визнання забезпечень.

2. Важливою частиною аудиторської перевірки зобов'язань є виконання відповідних меті аудиту аудиторських процедур, які засвідчують відсутність відхилень та перекручувань у фінансових звітах. В табл. 4 наведена мета аудиту щодо кожного з тверджень керівництва щодо зобов'язань у фінансових звітах ПАТ «Х». Вам необхідно доповнити табл. 4 аудиторськими процедурами (по 2 процедури на кожне твердження).

Аудиторські процедури при виконанні аудиту зобов'язань

Твердження керівництва (якісні характеристики звітності)	Мета аудиту зобов'язань
Існування	Зобов'язання, які відображені в фінансовій звітності, існують. Витрати, пов'язані із виникненням зобов'язань мали місце в звітному періоді
Повнота	Зобов'язання, які мають бути відображені у фінансовій звітності, відображені у повному розмірі. Всі витрати включені до фінансової звітності
Класифікація	Зобов'язання відповідним чином класифіковані у фінансовій звітності
Права та зобов'язання	Зобов'язання є зобов'язаннями ПАТ «Х», яке є результатом операцій, що призвели до виникнення зобов'язань

Завдання 2. Рішення тестових завдань та ситуацій кваліфікаційного іспиту при атестації аудиторів Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю відповідно до теми за посиланням: https://www.apob.org.ua/?page_id=3465

Практичне заняття №4

Тема, що розглядається на практичному занятті:

- «Аудиторський ризик і оцінювання системи внутрішнього контролю»

План практичного заняття

1. Зміст аудиторського ризику та його складова.
2. Модель аудиторського ризику та її використання на практиці.
3. Структура системи внутрішнього контролю. Процедури контролю.
4. Документування результатів вивчення системи внутрішнього контролю.
5. Тестування системи внутрішнього контролю.
6. Розробка пропозицій з вдосконалення системи внутрішнього контролю підприємства.

Практичні завдання

Завдання 1.

Ви, як керівник групи аудиторів, повинні пояснити своїм підлеглим аудиторський підхід при плануванні аудиторської перевірки, що ґрунтується на оцінці аудиторського ризику.

Враховуючи, що аудитор повинен забезпечити аудиторський ризик на допустимо низькому рівні, заповніть всі вільні клітинки нижче наведеної табл. 5; наведіть приклади (не менше 4), коли властивий ризик та ризик контролю оцінюються як високі.

Таблиця 5

Співзалежності між складовими аудиторського ризику

№ з/п	Властивий ризик	Ризик контролю	Ризик невиявлення	Кількість аудиторських доказів
1	?	високий	найнижчий	досить велика
2	високий	?	низький	?
3	?	низький	середній	?
4	середній	високий	?	?
5	середній	?	середній	?
6	?	низький	високий	?
7	низький	високий	?	?

Завдання 2.

Ви - керівник аудиторської фірми, доручили помічнику аудитора провести вивчення ризику наявності помилок Вашого клієнта. Помічник, за результатами виконання завдання, надав Вам робочий документ - *Листок оцінки властивого ризику та ризику невідповідності внутрішнього контролю* (табл. 6).

Від Вас необхідно:

- оцінити якість виконання завдання помічником та оформлення робочого документу;
- оцінити та обґрунтувати оцінку факторів властивого ризику та ризику контролю.

Таблиця 6

Листок оцінки властивого ризику та ризику невідповідності внутрішнього контролю

Питання	Відповідь так/ні	Джерело інформації
1	2	3
Зовнішні фактори властивого ризику		
1. Який загальний стан економіки галузі: спад виробництва депресія зростання ділової активності?	Ні Ні Так	Статистичний довідник, засоби масової інформації (ЗМІ)
2. Чи вплинули негативно на розвиток підприємств галузі: загальний стан економіки України зростання рівня інфляції чинне законодавство зміни офіційного обмінного курсу іноземних валют?	Ні Ні Ні Ні	Статистичний довідник, засоби масової інформації (ЗМІ)
3. Чи належить продукція галузі до: конкурентоспроможної швидко старіючої енергоємної матеріалоємної трудомісткої ?	Так Ні Ні Ні Так	Опитування
4. Чи характерний для галузі тривалий	Ні	Опитування

виробничий цикл?		
5. Чи залежить галузь від імпорتنих поставок паливно-мастильних матеріалів, енергії, сировини тощо?	Ні	Договори на поставку
6. Чи відбулись в галузі протягом звітного періоду банкрутства (згорання виробництва)?	Ні	Опитування, ЗМІ
7. Чи отримує галузь значні дотації від уряду?	Ні	Опитування
8. Чи спостерігалися значні зміни у тенденції прибутковості (збитковості) серед підприємств галузі?	Ні	Статистичні дані
Зовнішні фактори властивого ризику та ризику контролю		
1. Яка форма власності підприємства: державна приватна інша ?	Ні Так Ні	Статут
2. Як здійснюється керівництво підприємством: одноосібно колегіально ?	Так Ні	Статут, установчі документи
3. Чи має керівництво: достатню кваліфікацію практичний досвід роботи ?	Так Так	Опитування, трудова книжка директора, дипломи та сертифікати
4. Чи має керівництво негативну репутацію?	Ні	Опитування
5. Чи є причини у керівництва прикрасити фінансовий стан підприємства (перекрутити його показники): зміна форми власності необхідність отримання кредиту необхідність підтримання певного курсу акцій можлива зміна власника інші ?	Ні Ні Ні Ні Ні	Опитування
6. Чи відбулись у звітному періоді (очікуються найближчим часом) зміни: у складі керівництва у складі власників форми власності ?	Ні Ні Ні	Опитування, накази по кадрах на підприємстві
7. Чи існує чіткий розподіл функціональних обов'язків на підприємстві ?	Так	Опитування, посадові інструкції
8. Чи збігається реальний розподіл повноважень	Так	Опитування,

членів керівництва з формальними обов'язками ?		посадові інструкції
9. Чи передбачений організаційною структурою підприємства орган внутрішнього контролю: ревізійна комісія відділ внутрішнього контролю інші ?	Ні Ні Ні	Статут, опитування
10. Чи усвідомлює керівництво важливість бухгалтерського обліку ?	Так	Опитування
11. Чи немає конфлікту між керівництвом та головним бухгалтером ?	Ні	Опитування
12. Чи здійснюються інвентаризації перед складанням інвентаризації перед складанням річної звітності ?	Так	Опитування
13. Чи укладені договори про матеріальну відповідальність у передбачених законодавством випадках ?	Так	Опитування головного бухгалтера
14. Чи відбулись зміни у складі традиційних користувачів звітності за звітний період, чи передбачаються найближчим часом після його закінчення ?	Ні	Опитування
15. Чи були випадки крадіжок, зловживань на підприємстві ?	Ні	Опитування
16. Чи спостерігається висока плинність кадрів серед: працівників бухгалтерії матеріально відповідальних осіб ?	Ні Ні	Заяви та накази
17. Чи є підприємство позивачем (відповідачем) у судовій справі ?	Ні	Опитування
18. Чи є філії (дочірні підприємства) ?	Ні	Опитування
19. Чи вистачає підприємству власних оборотних коштів ?	Так	Опитування
20. Чи використовуються підприємством позики ?	Ні	Опитування, статистична звітність, оборотно- сальдова відомість
21. Чи спостерігається високий рівень постійних витрат ?	Ні	Опитування
22. Чи є підприємство прибутковим ?	Так	Звіт про фінансові

		результати, оборотно-сальдова відомість
23. Чи були значні фінансові втрати на підприємстві ?	Ні	Опитування, статистична звітність
24. Чи залежить підприємство від: незначної кількості замовників незначної кількості постачальників ?	Ні Ні	Звіт про фінансові результати, договори про надання послуг
25. Чи здійснює підприємство декілька видів діяльності ?	Так	Статут, ліцензія, сертифікат
26. Які форми оплати переважають на підприємстві: готівкова безготівкова інші форми ?	Так Так Ні	Касова книга, платіжні доручення
27. Чи здійснювались нетрадиційні господарські операції протягом звітного періоду ?	Ні	Опитування, журнал операцій
28. Чи високий ступінь складності здійснюваних господарських операцій ?	Ні	Опитування
29. Чи здійснює підприємство зовнішньоекономічну діяльність?	Ні	Опитування, статут, журнал операцій, проводок
30. Чи застосовується на підприємстві: ручна обробка облікової інформації комп'ютерна ?	Ні Так	Наказ про облікову політику, опитування
31. Чи здійснювались перевірки діяльності підприємства у звітному році?	Ні	Опитування
32. Чи проводився аудит у попередньому звітному періоді?	Ні	Опитування
33. Чи відбувались у звітному періоді зміни в обліковій політиці підприємства?	Ні	Опитування
34. Чи сплачувало підприємство значні санкції	Ні	Опитування

Завдання 3. Рішення тестових завдань та ситуацій кваліфікаційного іспиту атестації аудиторів Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю відповідно до теми за посиланням: https://www.apob.org.ua/?page_id=3465

Практичне заняття №5

Тема, що розглядається на практичному занятті:

► «Планування аудиту»

План практичного заняття

1. Планування аудиторської перевірки.
2. Збір загальних відомостей про клієнта.
3. Загальний план аудиту, його зміст.
4. Програма аудиту та її складові.
5. Порядок розробки плану і програми аудиту.

Практичні завдання

Завдання 1.

Ви є відповідальною особою за планування аудиторської перевірки в аудиторській фірмі. Керівник аудиторської фірми доручив Вам пояснити асистентам важливість для аудитора отримання розуміння суб'єкта господарювання та його середовища та здійснення оцінки ризиків суттєвих викривлень.

Вам потрібно:

1. Вказати з посиланням на відповідні міжнародні стандарти аудиту:
  - а) з яких аспектів складається розуміння аудитором суб'єкта господарювання та його середовища;
  - б) які процедури оцінки ризику повинен проводити аудитор для отримання розуміння суб'єкта господарювання та його середовища.

2. Назвати умови та події, які можуть вказувати на ризики суттєвого викривлення.
3. Навести та описати приклади процедур оцінки ризику, які допомагають аудиторів визначити ризики суттєвого викривлення.

Завдання 2.

Ви є відповідальною особою за розробку політики і процедур щодо прийняття та збереження клієнтів в аудиторській фірмі, в складі якої працює п'ять аудиторів. Керівник аудиторської фірми доручив Вам пояснити асистентам важливість для аудитора отримання знань про бізнес клієнтів.

Вказати для яких питань аудиторської перевірки важливим є знання бізнесу клієнта та які попередні відомості про клієнта повинен одержати аудитор перед прийняттям завдання. Розглядаючи питання про прийняття завдання з аудиту, навести приклади джерел інформації, з яких аудитор може одержати відомості про галузь та суб'єкта господарювання, описати процедури з оцінювання потенційних клієнтів.

Завдання 3. Рішення тестових завдань та ситуацій кваліфікаційного іспиту атестації аудиторів Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю відповідно до теми за посиланням: https://www.apob.org.ua/?page_id=3465

Практичне заняття №6

Тема, що розглядається на практичному занятті:

➤ «Аудиторські докази та робоча документація аудитора»

План практичного заняття

1. Поняття та види аудиторських доказів.
2. Класифікація аудиторських доказів.
3. Вимоги до кількості та якості доказів.
4. Формування аудиторської вибірки.
5. Аналіз джерел отримання аудиторських доказів.

6. Поняття та класифікація робочих документів аудитора.
 Формування комплекту робочої документації аудитора.

Презентація експертної оцінки:

- Які фактори впливають на достатність та доречність аудиторських доказів?
- Визначити перелік необхідних документів, які потрібні аудитору для підвищення надійності аудиторських доказів щодо достовірності оцінки запасів.
- Найбільш ефективні робочі документи аудитора під час аудиту виплат працівникам.

Практичні завдання

Завдання 1.

Використовуючи ф. №1 «Баланс» та ф. №2 «Звіт про сукупний дохід» виконати аналітичні процедури з метою виявлення та оцінки ризику наявності помилок. Рекомендації щодо розрахунків наведено у табл. 7.

Таблиця 7

Карта нормативних відхилень фінансових індикаторів

Тенденція	Формула розрахунку	Коментарі
<i>Темп зростання виручки</i>	Виручка звітного року : Виручка попереднього року	Якщо темп зниження маржинального доходу більший від одиниці, то його частка у виручці від продажів скоротилася. При цьому якщо виручка від продажів зростає (темп зростання виручки більший від одиниці), а частка маржинального доходу у виручці знижується, то маємо ознаки шахрайства у фінансовій звітності
<i>Темп зниження частки маржинального доходу у виручці</i>	$[(V^1 - C^1) : V^1] : [(V^0 - C^0) : V^0]$, де: V^1, V^0 – обсяг виручки за звітний і попередні роки; C^1, C^0 – собівартість продажів за звітний і попередні роки	
<i>Темп зростання якості активів</i>	$[(A^1 - ПА^1 - ЗВ^1) : A^1] : [(A^0 - ПА^0 - ЗВ^0) : A^0]$, де: A – сукупна величина активів на кінець	Якщо темп зростання якості активів перевищує одиницю, компанія, найімовірніше, збільшує частку необоротних активів у сукупному обсязі активів. Зростання

Тенденція	Формула розрахунку	Коментарі
	періоду; ПА-величина оборотних активів за станом на кінець періоду; ЗВ-залишкова вартість основних засобів на кінець періоду	необоротних активів, не пов'язане зі збільшенням кількості основних засобів може свідчити про необґрунтовану капіталізацію витрат.
<i>Темп зростання оборотності дебіторської заборгованості</i>	(ДЗ¹:В¹:365 дн.): (ДЗ⁰:В⁰:365 дн.) , де: ДЗ ⁰ , ДЗ ¹ - дебіторська заборгованість на кінець попереднього та звітного періоду; В ⁰ , В ¹ - виручка від продажів за попередній та звітний періоди	В умовах стабільності або помірного зростання бізнесу цей показник залишатиметься приблизно на одному рівні. Про шахрайство може свідчити ситуація, коли оборотність дебіторської заборгованості різко зростає або знижується. У першому випадку великою є вірогідність маніпуляцій з виручкою від продажів, в другому – не можна виключити, що дебіторська заборгованість штучно завищується
<i>Темп зростання частки витрат у виручці від продажів</i>	(СР¹:В¹):(СР⁰:В⁰) , де: СР ¹ , СР ⁰ - собівартість реалізованої продукції, включаючи витрати на продаж за звітний та попередній періоди; В ⁰ , В ¹ - виручка від продажів за попередній та звітний періоди	Темп зростання частки витрат у виручці компанії не повинен істотно відрізнятись від темпів зростання продажів. Якщо ж темп зростання частки витрат, що припадають на виручку від продажів, істотно відхиляється від одиниці, то, найімовірніше, спотворюється або собівартість реалізованої продукції, або виручка
<i>Темп зростання частки амортизаційних відрахувань</i>	(АМ¹:ПВ¹):(АМ⁰:ПВ⁰) , де: АМ ¹ , АМ ⁰ – сума амортизаційних відрахувань за звітний та попередній період ПВ ¹ ,ПВ ⁰ - первісна вартість основних засобів на кінець звітного	Темп зростання частки амортизаційних відрахувань у звичайних умовах приблизно дорівнює одиниці. Отже, у разі різкої зміни цього показника можна зробити висновок про вірогідне шахрайство у фінансовій звітності

Тенденція	Формула розрахунку	Коментарі
	(попереднього) періоду	

Завдання 2. Рішення тестових завдань та ситуацій кваліфікаційного іспиту атестації аудиторів Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю відповідно до теми за посиланням: https://www.apob.org.ua/?page_id=3465

Практичне заняття № 7

Тема, що розглядається на практичному занятті:

➤ «Організація аудиту фінансової звітності»

План практичного заняття

1. Завдання аудиту окремих елементів фінансової звітності. Етапи деталізації фінансової звітності.
2. Загальна методика аудиту за статтями фінансової звітності: основні господарські операції, система контролю.

Презентація експертної оцінки:

- Практика обрання аудиторами України стратегії аудиту під час аудиту вітчизняних підприємств.
- Найбільш ефективні робочі документи аудитора під час аудиту дебіторської заборгованості за товари (роботи, послуги).
- Найбільш ефективні робочі документи аудитора під час аудиту доходів та фінансових результатів.

Практичні завдання

Завдання 1.

На основі інформації про Вашого клієнта - Публічне акціонерне товариство «Х-Цемент» (далі по тексту задачі - Товариство) необхідно охарактеризувати та оцінити фактори

властивого ризику. З метою ефективного документування інформації про клієнта створити та заповнити найбільш ефективний робочий документ аудитора.

Опис бізнесу клієнта.

В 1964 році засновано цементний завод, проектна потужність якого склала 160 тис.тонн і випущено перші тонни цементу. В 1966 році завершено реконструкцію цеху медбинтів та гіпсу, потужність якого склала 11 тис.тон медгіпсу і 1,5 млн кв. м. гіпсових бинтів на рік. В 1974 році завершено будівництво цеху азбестоцементних виробів. В січні 1999 року КП «ЦШК» було перетворено у ВАТ «Х-Цемент». В 2004 році створено ДП «Спецзалізобетон», яке здійснює виробництво залізобетонних виробів, яке у подальшому було перетворено у ПАТ «Х-Цемент».

В структуру ПАТ входять такі основні виробничі цехи:

- гірничий цех;
- цементний цех;
- гіпсовий цех;
- цех азбоцементних та волокнистоцементних виробів.

Також до складу заводу входить дочірнє підприємство: ДП «Спецзалізобетон», філія ПКНК «Рудь-метал» та філія «Термінал» і допоміжні цехи: РБЦ; лабораторія; паросиловий цех, а також діагностично-оздоровчий центр, будинок культури.

Протягом звітнього періоду пропозицій від третіх осіб щодо реорганізації Товариства не надходило.

До основних видів продукції, що виробляє емітент належать: цемент, листи азбоцементні та волокнистоцементні хвилясті (в т.ч. кольорові), гіпс будівельний і медичний, листи азбоцементні плоскі, труби азбоцементні, порода карбонатна, бинти медичні гіпсовані, залізобетонні вироби.

На ринку України діють 4 підприємства по випуску листів азбоцементних та більше 15 підприємств по випуску цементу. Це створює умови для серйозної конкуренції. Частка підприємства у виробництві цементу серед підприємств галузі в Україні складає близько 9 %. Стратегічні наміри ПАТ – стати

лідером в галузі, збільшення своєї ринкової частки через внутрішнє зростання. Конкурентна стратегія – лідерство у зменшенні витрат витрат на виготовлення продукції, тобто зменшення її собівартості, ціни реалізації та підвищення якості продукції.

ПАТ планує збільшити випуск цементу, а також азбоцементних та безазбестових листів. Діяльність правління товариства спрямована на підвищення якості всієї продукції, зниження собівартості з тим, щоб продукція користувалася попитом, як на внутрішньому так і на зовнішньому ринках.

Товариство належить до Української асоціації підприємств і організацій цементної промисловості «Укрцемент», до складу якої входить більше 20 учасників, створена в січні 2004 р. Основна мета діяльності «Укрцементу» створення умов для задоволення зростаючого попиту ринку цементу, розробка і впровадження енергозберігаючих, екологічно чистих технологій, адаптація продукції до міжнародних стандартів, сертифікація, підвищення якості цементу. Одне з основних завдань асоціації – представництво її учасників в державних законодавчих і виконавчих органах влади та захист інтересів вітчизняного виробника на внутрішньому ринку. До сфери їх діяльності належить виробництво цементу та інших будівельних матеріалів, проведення проектних, конструкторських та науково-дослідних робіт, проведення ремонтів технологічного устаткування цементних заводів, зовнішньоекономічна діяльність, маркетинг, а також виконання інших робіт і послуг.

Крім цього товариство належить до Асоціації «Українське хризотилове об'єднання». Асоціація «Українське хризотилове об'єднання» заснована в 2005 році та об'єднала в собі всі азбестоцементні підприємства країни, що виробляють продукцію на основі хризотил – азбесту (шифер, труби). Головне завдання асоціації – протидія антиазбестовій кампанії.

Інформація про засновників та/або учасників емітента та кількість і вартість акцій (розміру часток, паїв): 8808 осіб - члени КП «Х-Цемент».

За звітний період середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу становила 1518 осіб, позаштатних працівників та сумісників - 36 осіб. Працівників, котрі працювали на умовах неповного робочого часу - 908 осіб. Фонд оплати праці за звітний період склав 55120 тис. грн. Фонд оплати праці в 2011 р. в порівнянні з відповідним періодом 2010 р. збільшився на 41519,1 тис. грн., в зв'язку зі збільшенням чисельності працівників. Рівень кваліфікації працівників товариства дозволяє здійснювати операційну поточну діяльність у виконанні контрактних зобов'язань.

Опис обраної облікової політики (метод нарахування амортизації, метод оцінки вартості запасів, метод обліку та оцінки вартості фінансових інвестицій тощо).

Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться методом подвійного запису господарських операцій згідно з діючим планом рахунків бухгалтерського обліку та з використанням комп'ютерних технологій та дотриманням вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Оцінка статей фінансової звітності відображена за історичною вартістю. Нарахування амортизації:

- об'єктів основних засобів здійснюється податковим методом;
- малоцінних необоротних матеріальних активів та бібліотечних фондів – у розмірі 100 % їх вартості у першому місяці використання таких об'єктів;
- нематеріальних активів – прямолінійним методом.

Рейтингова оцінка акцій товариства не визначалась, так як товариство не має державної частки та стратегічного значення для держави. За звітний період та період, що передував звітному, дивіденди не нараховувались і не виплачувались. Товариство облігацій та інших цінних паперів не випускало. Протягом звітного періоду підприємство не здійснювало викуп власних акцій. Боргових цінних паперів товариство не емітувало. Звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності товариством не складається. Цільових облігацій, виконання зобов'язань, за якими забезпечено об'єктами

нерухомості, товариство не випускало.

Завдання 2.

Використовуючи дані річної фінансової звітності публічного акціонерного товариства, здійснити процедури заключного етапу аудиторської перевірки.

Потрібно:

- а) вказати, які заключні процедури повинен виконати аудитор та їх зміст з посиланням на відповідні МСА;
- б) здійснити аналіз заключних процедур на підставі звітності та документально оформити в робочій документації аудитора.

Завдання 3.

На основі інформації, яка наведена у завданні 1 практичного заняття 7 визначити перелік інформації, яку потрібно отримати, щоб максимально точно оцінити систему обліку та внутрішнього контролю підприємства.

Завдання 4.

На основі відомостей, які наведено у фінансовій звітності публічного акціонерного товариства на підставі офіційного сайту (ПАТ обирається студентом самостійно або визначається викладачем) оцінити безперервність діяльності підприємства на заключному етапі аудиту та оцінити вплив одержаних відомостей на зміст аудиторського висновку, за умови, що аудитор підтверджує достовірність даних обліку та звітності.

Завдання 5.

На основі вихідних даних завдання 1 практичного заняття 7 розробити план проведення аудиту ПАТ «Х-Цемент» та оформити меморандум планування.

Завдання 6.

На основі інформації про діяльність ПАТ «Х-Цемент» розробити програми аудиту. Кількість та склад програм аудиту визначає керівник аудиторської групи, та розробити не менше 6 програм, які враховують специфіку діяльності ПАТ «Х-Цемент».

Завдання 7. Рішення тестових завдань та ситуацій кваліфікаційного іспиту атестації аудиторів Органу суспільного

нагляду за аудиторською діяльністю відповідно до теми за посиланням: https://www.apob.org.ua/?page_id=3465

Практичне заняття № 8

Тема, що розглядається на практичному занятті:

- «Звіт незалежного аудитора та інші підсумкові документи аудиту»

План практичного заняття

1. Вимоги до форми та змісту звіту незалежного аудитора.
2. Вимоги до стилю формування аудиторського висновку. Модифікації звітів незалежного аудитора.
3. Аналіз підстав для написання різних видів звітів незалежного аудитора, формування тексту звіту.

Підготуватись до дискусії:

- «За наявності яких обставин аудиторська фірма може відмовити замовнику у наданні аудиторських послуг?»

Практичні завдання

Завдання 1.

Нижче наведено фрагменти аудиторських звітів за результатами аудиту фінансової звітності (табл. 8). Визначити вид звіту незалежного аудитора, а також пропозиції з вдосконалення тексту звітів відповідно до чинних вимог МСА з їх написання.

Таблиця 8

Фрагменти звітів незалежних аудиторів

Фрагмент звіту	Фрагмент тексту звіту
Фрагмент звіту незалежного аудитора № 1	«...Ми провели аудит.....(далі за текстом перший параграф звіту щодо фінансових звітів). Управлінський персонал несе відповідальність за ...(далі за текстом звіт щодо фінансових звітів в частині про відповідальність управлінського персоналу).

Фрагмент звіту	Фрагмент тексту звіту
	<p>Нашою відповідальністю є ... (далі за текстом звіт щодо фінансових звітів у частині з описом відповідальності аудитора).</p> <p>Як зазначено у Примітці X до фінансових звітів, у фінансових звітах не враховано амортизацію, що, на нашу думку, не відповідає Міжнародним стандартам фінансової звітності. Сума амортизації за рік, що закінчився 31 грудня 202x р., має становити ... відповідно до прямолінійного методу нарахування амортизації з використанням річних норм амортизації розміром 5% для будівель та 20 % для обладнання. Відповідно вартість основних засобів слід зменшити на суму накопиченої амортизації у розмірі ....., а збиток за рік та накопичений дефіцит потрібно збільшити на і ....</p> <p>На нашу думку, за винятком впливу на фінансові звіти питань, по які йдеться в попередньому параграфі, фінансові звіти справедливо і достовірно відображають .... (далі текст звіту щодо фінансових звітів (в частині висловлення думки аудитора)).</p>
<p>Фрагмент звіту незалежного аудитора № 2</p>	<p>«...У виручці від продажу, відображеній у бухгалтерському обліку компанії, ... припадає на продаж за грошові кошти. Немає системи контролю за такими продажами, на яку ми могли б покластися для нашої аудиторської перевірки, немає також відповідних аудиторських процедур, які ми могли б виконати для отримання обґрунтованої впевненості в тому, що облік продажу за грошові кошти ведеться належно.</p> <p>На нашу думку, за винятком впливу коригувань (якщо такі були), які могли бути визначені якби ми змогли впевнитись у повноті й точності бухгалтерських записів стосовно продаж, фінансові звіти справедливо й достовірно відображають фінансовий стан компанії станом на ... та результат її діяльності і рух грошових коштів за рік, що закінчився, відповідно до ...».</p>
<p>Фрагмент звіту незалежного аудитора № 3</p>	<p>«...Термін домовленостей про фінансування компанії минув, і непогашені суми боргових зобов'язань мають бути сплачені 31 грудня 202x р. Компанія не змогла через переговори переглянути умови або одержати інше фінансування і тому розглядає питання ініціювання процедури банкрутства. Ці події свідчать про наявність суттєвої невизначеності, яка може зумовити значні</p>

Фрагмент звіту	Фрагмент тексту звіту
	<p>сумніви в здатності компанії продовжувати свою діяльність на безперервній основі і, отже, компанія може виявитися неспроможною реалізувати свої активи та виконати свої зобов'язання при звичайній діяльності. У фінансових звітах (та примітках до них) інформацію про цей факт не розкрито.</p> <p>На нашу думку, через пропуск інформації, яка згадується в попередньому параграфі, фінансові звіти не відображають справедливо і достовірно фінансовий стан компанії станом на 31 грудня 202x р., а також результати діяльності та рух грошових коштів за рік, що закінчився, відповідно до ...».</p>
<p>Фрагмент звіту незалежного аудитора № 4</p>	<p>«...Ми провели аудит.....(далі за текстом перший параграф звіту щодо фінансових звітів).</p> <p>Управлінський персонал несе відповідальність за ... (далі за текстом звіт щодо фінансових звітів в частині про відповідальність управлінського персоналу).</p> <p>Нашою відповідальністю є ... (далі за текстом висновок щодо фінансових звітів (безумовно-позитивний) у частині з описом відповідальності аудитора).</p> <p>На нашу думку, внаслідок впливу на фінансові звіти питань, про які йдеться в попередньому параграфі, фінансові звіти не відображають достовірно й справедливо (або не подають достовірно в усіх суттєвих аспектах) фінансовий стан компанії ABC станом на 31 грудня 202x р., а також результат її фінансової діяльності та рух грошових коштів за рік, що закінчився на вказану дату, відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності».</p>
<p>Фрагмент звіту незалежного аудитора № 5</p>	<p>«...Нас було запрошено зробити аудит фінансових звітів, що додаються, компанії, які складаються з балансу станом на 31 грудня 202x р. та звітів про доходи, видатки і рух грошових коштів за рік, що закінчився на вказану дату, а також огляд важливих аспектів облікової політики та інших пояснювальних приміток.</p> <p>Управлінський персонал несе відповідальність за ... (далі за текстом звіт щодо фінансових звітів в частині про відповідальність управлінського персоналу). Ми не змогли спостерігати за інвентаризацією наявних запасів і підтвердити дебіторську заборгованість через обмеження компанією обсягу нашої роботи. Унаслідок суттєвості питань, про які йдеться в попередньому параграфі, ми не</p>

Фрагмент звіту	Фрагмент тексту звіту
	висловлюємо думки щодо фінансових звітів».

Завдання 2. Рішення тестових завдань та ситуацій кваліфікаційного іспиту атестації аудиторів Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю відповідно до теми за посиланням: https://www.apob.org.ua/?page_id=3465

Практичне заняття № 9

Тема, що розглядається на практичному занятті:

➤ «Аудиторські послуги, їх об'єкти і види»

План практичного заняття

1. Видів аудиторських послуг.
2. Поняття та зміст супутніх аудиту послуг, неаудиторських послуг.
3. Організаційні та методологічні засади виконання супутніх та інших послуг з аудиту.

Підготуватись до дискусії:

Як аудитор оцінити ефективність використання наявного технічного і програмного комп'ютерного забезпечення клієнтом ?

«Чому не аудиторські послуги в Україні не набувають такого поширення як у європейських країнах та США в діяльності аудиторських фірм малих та середніх практик?»

Презентація експертної оцінки:

- Формування цінової політики аудиторської фірми (аудитора) щодо різних аудиторських послуг.
- Які особливі вимоги повинні бути до системи обліку та внутрішнього контролю підприємства в умовах застосування комп'ютерних інформаційних систем?
- Як впливає автоматизована обробка даних на оцінку аудитором ризику наявності помилок?

Практичні завдання

Завдання 1.

Підготувати відповідь на питання (консультації) клієнта та оформити у книзі реєстрації консультацій (табл. 9):

- Які відмінності між трудовою угодою і трудовим договором?
- Підприємство хоче прийняти на роботу майбутнього працівника з випробним терміном. Коли й для яких працівників випробний термін встановлюється, а коли ні?

Книга реєстрації консультацій

(найменування аудиторської фірми, аудитор)

№ з/п	Дата консультації	Замовник	Тема (питання) консультації	Зміст консультації	Номер договору	Прізвище, ініціали консультанта, підпис	Номер і дата здачі акту виконаних робіт	Відмітка про оплату	Примітки

Завдання 2.

Проаналізуйте за змістом комплект типових робочих документів аудитора для надання послуги з перевірки прогнозної фінансової інформації. Запропонуйте повний склад робочих документів аудитора для оформлення цієї послуги, внесіть зміни в наведені з врахуванням діючої редакції МСА. Відповідь рекомендується оформити у табличній формі (табл. 10).

Таблиця 10

Склад робочих документів для оформлення послуги з перевірки прогнозної фінансової інформації

№ з/п	Назва робочого документа	Призначення

**Лист – угода аудитора на згоду на проведення перевірки
прогнозної фінансової інформації**

Адресат (ТОВ «Х»)

Шановний _____.

Ви звернулись до нас з проханням провести перевірку прогнозної фінансової інформації на 202х р, яка складається зі Звіту про фінансові результати на наступний рік, Звіту про рух грошових коштів на наступний рік. Інформація, яка перевіряється, призначена для подання в банківську установу для отримання позикових коштів та має обмежений характер розповсюдження та використання.

Ми підтверджуємо нашу згоду на виконання вищезгаданих робіт, а також підтверджуємо, що розуміємо умови та мету завдання.

Ми будемо проводити перевірку у відповідності з Міжнародними стандартами аудиту. Відповідно до цих стандартів перевірка планується та проводиться таким чином, щоб отримати достатню впевненість, що припущення, на яких ґрунтується прогнозна інформація, не містить викривлень.

Перевірка включає в себе дослідження на вибірковій основі доказів, які підтверджують числові дані прогнозної фінансової звітності, а також інформацію про фінансово-господарську діяльність, яка розкрита в ній. Аудит включає також оцінку принципів та методів обліку, які використані при складанні даної прогнозної звітності, головних оціночних показників. Беручи до уваги характер тестування та інші обмеження, які притаманні даним перевірці, а також враховуючи те, що прогнозна інформація складена на підставі припущень, які можуть і не відбутися, існує неминучий ризик того, що навіть суттєві викривлення не будуть знайдені. Ми також прагнемо нагадати Вам, що відповідальність за складання цієї прогнозної інформації несе керівництво ТОВ «Х», в тому числі за припущення, на яких така інформація базується. Припущення, на яких базується прогнозна фінансова інформація мають гіпотетичний характер.

Ми сподіваємось на всебічну підтримку з боку Ваших співробітників та очікуємо, що отримаємо від них записи, документацію та будь-яку іншу інформацію, необхідну у зв'язку з виконанням завдання. Наш гонорар буде обумовлено у договорі про надання послуг.

Ми вдячні Вам за те, що Ви звернулися до нас. Маємо надію, що цей лист точно відображає всі важливі умови нашої угоди. При виникненні у Вас питань, ми готові обговорити їх та уточнити умови договору.

Якщо Ви згодні з нашими пропозиціями, будь-ласка, підпишіть та поверніть нам копію даного листа, яка додається.

Звіт незалежного аудитора про дослідження прогнозної фінансової інформації

Адресат

Ми дослідити прогнозну фінансову інформацію – Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів за 202x р.-прогноз у відповідності з МСА, які застосовуються при дослідженні прогнозної фінансової інформації.

Відповідальність за підготовку та надання цієї прогнозної фінансової інформації – прогнозу, несе виконавчий орган ТОВ «Х», в тому числі за припущення, на яких така інформація базується.

Дана прогнозна інформація була підготовлена для надання банківській установі для отримання кредиту.

Господарська діяльність ТОВ «Х» перебуває на початковій стадії, тому прогнозна фінансова інформація була підготовлена на застосуванні ряду припущень, які включають гіпотетичні припущення відносно майбутніх подій та дій керівництва, які не обов'язково матимуть місце. Отже, користувачі попереджаються, що прогнозна фінансова інформація не повинна використовуватись в інших цілях, які відрізняються від згаданих вище.

Спираючись на проведену перевірку доказів, які підтверджують припущення, ми не виявили нічого, що дало б на підставу вважати, що припущення не надають обґрунтованої підстави для прогнозу.

На нашу думку, прогнозна фінансова інформація підготовлена належним чином на підставі припущень та надана у відповідності з застосовуваними принципами і методами ведення бухгалтерського обліку та підготовки фінансової звітності.

Навіть, якщо події, передбачені на основі гіпотетичних припущень, відбудуться, фактичні результати, найімовірніше, будуть відрізнятись від наведених у прогнозній фінансовій інформації, через те, що інші

передбачувані події часто не відбуваються так, як очікувалося, та ця різниця може бути суттєвою.

Таблиця 11

Програма перевірки прогнозної фінансової інформації

№ з/п	Перелік аудиторських процедур	Примітки
1	Вивчення фінансово-господарської діяльності клієнта	
1.1	Одержання інформації про види продукції, що випускається підприємством, види послуг, що надаються (види робіт)	
1.2	Вивчення виробничого циклу	
1.3	Одержання інформації про зміну методів виробництва, виробничих площ, асортименту виробничих потужностей	
1.4	Одержання інформації про кредити, одержані підприємством	
1.5	Ознайомлення з обліковою політикою підприємства	
1.6	Вивчення систем внутрішнього контролю за системою підготовки прогнозної фінансової інформації та експертних знань фахівців, які готують таку інформацію	
2	Дослідження минулої прогнозної інформації	
2.1	Дослідження причин, через які минулий прогноз не здійснився	
3	Ознайомлення з базовою фінансовою звітністю	
3.1	Ознайомлення з підсумками аудиту базової фінансової звітності	
4	Одержання інформації про припущення, на яких базується прогнозна фінансова звітність	
4.1	Оцінка можливості ефективної реалізації цих планів	
4.2	Розгляд документації, яка підтверджує припущення керівництва	
5	Перевірка відповідності прогнозної фінансової звітності обраній обліковій політиці та концепції складання звітів	
6	Розрахунок показників для аналізу фінансового стану підприємства в базовому та прогнозованому періоді	
6.1	Аналіз коштів підприємства та джерел їх формування	
6.2	Визначення структури коштів та джерел їх формування	
6.3	Аналіз динаміки показників структури	
7	Аналіз тенденцій (перспективний аналіз)	
7.1	Розрахунок фінансових показників наступних періодів	

7.2	Порівняння даних поточного періоду з даними попереднього періоду	
7.3	Аналіз нестандартних та суттєвих відхилень	
7.4	Загальний огляд результатів з метою виявлення негативних та позитивних тенденцій, оборотності обігових коштів, проблем погашення заборгованості, ліквідності та кредитоспроможності	
7.5	Дослідження подій у разі ймовірної втрати основних клієнтів, падіння ринкових цін на основну продукцію або послуги, відмови у наданні банківських кредитів, підвищення цін	
8	Аналіз внутрішніх проблем підприємства: - незадовільна система фінансового обліку - втрата кваліфікованих кадрів - плінність кадрів управлінського персоналу - економічно недоцільні довгострокові та витратні проекти	
9	Аналіз зовнішніх факторів: - зміна в законодавстві; - втрата основних постачальників	
10	Формування звіту про прогностичну фінансову інформацію	

Завдання 3. Рішення тестових завдань та ситуацій кваліфікаційного іспиту атестації аудиторів Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю відповідно до теми за посиланням: https://www.apob.org.ua/?page_id=3465

Практичне заняття №10

Тема, що розглядається на практичному занятті:

➤ «Внутрішній аудит: його сутність, об'єкти та суб'єкти»

План практичного заняття

1. Суб'єкти та об'єкти внутрішнього аудиту.
2. Відмінність внутрішнього аудиту від внутрішнього контролю.
3. Основні завдання внутрішнього аудиту.
4. Організація внутрішнього аудиту.

Підготуватись до дискусії:

Які переваги та недоліки роботи внутрішнього аудитора порівняно з діяльністю в аудиторській фірмі, як незалежного аудитора.

Презентація експертної оцінки:

- Відмінні та спільні риси внутрішнього і зовнішнього аудиту.
- Критерії оцінки ефективності системи внутрішнього контролю.

Практичні завдання

Завдання 1.

Визначити об'єкти внутрішнього аудиту, джерела інформації та методичні прийоми їх дослідження (табл. 12).

Завдання 2.

Визначити зміст контрольних функцій фахівців підрозділу внутрішнього аудиту. Скласти посадову інструкцію внутрішнього аудитора.

Завдання 3.

Проаналізувати визначення понять «внутрішній аудит» і «внутрішній контроль» на підставі різних фахових джерел інформації. З'ясувати, в яких визначеннях найбільш чітко виокремлено сферу застосування поняття «внутрішній аудит».

Завдання 4.

Скласти наказ керівника на проведення внутрішнього управлінського аудиту циклу придбання. Визначити, які обов'язкові документи необхідно додати до звіту внутрішнього аудитора за умови виявлення недоліків у веденні обліку окремих об'єктів.

Таблиця 12

Аналіз об'єктів внутрішнього аудиту

Предмет аудиту	Об'єкт аудиту	Джерело інформації	Методичні прийоми і способи аудиту	Можливі помилки та порушення
Аудит грошових коштів				
Аудит розрахунків з підзвітними особами				
Аудит виплат працівникам				
Аудит запасів				
Аудит основних засобів				
Аудит власного капіталу				

Завдання 5.

Використовуючи наведену нижче інформацію публічного акціонерного товариства «Проект-еліт» надати обґрунтовану оцінку системи внутрішнього контролю підприємства та її вплив на організацію аудиторської перевірки даного акціонерного товариства (табл. 13). Надати пропозиції щодо змістового наповнення документа для аналізу.

Таблиця 13

Інформація про діяльність та заходи адміністративного та внутрішнього контролю ПАТ «Проект-еліт»

Яку кількість загальних зборів було проведено за минулі три роки?

№ з/п	Рік	Кількість зборів, усього	У тому числі позачергових
1	2020	1	0
2	2021	3	2
3	2022	1	0

Який орган здійснював реєстрацію акціонерів для участі в загальних зборах акціонерів останнього разу?

	Так	Ні
Реєстраційна комісія	X	
Акціонери		X
Реєстратор		X
Депозитарій		X
Інше (запишіть):		Ні

Який орган здійснював контроль за ходом реєстрації акціонерів або їх представників для участі в останніх загальних зборах (за наявності контролю)?

	Так	Ні
Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку		X
Акціонери, які володіють у сукупності більше ніж 10 відсотків		X

У який спосіб відбувалось голосування з питань порядку денного на загальних зборах останнього разу?

	Так	Ні
Підняттям карток		X
Бюлетенями (таємне голосування)	X	
Підняттям рук		X
Інше (запишіть):		Ні

Які були основні причини скликання останніх позачергових зборів у звітному періоді?

	Так	Ні
Реорганізація		X
Внесення змін до статуту товариства		X
Прийняття рішення про зміну типу товариства		X
Прийняття рішення про збільшення статутного капіталу товариства		X
Прийняття рішення про зменшення статутного капіталу товариства		X
Обрання голови та членів наглядової ради, прийняття рішення про припинення їх повноважень		X
Обрання голови та членів ревізійної комісії (ревізора), прийняття рішення про дострокове припинення їх повноважень		X
Інше (запишіть):		Ні

Який склад наглядової ради (за наявності)?

	(осіб)
Кількість членів наглядової ради	3
Кількість представників акціонерів, що працюють у товаристві	2
Кількість представників держави	0
Кількість представників акціонерів, що володіють більше 10 відсотків акцій	0
Кількість представників акціонерів, що володіють менше 10 відсотків акцій	2
Кількість представників акціонерів - юридичних осіб	0

Які саме комітети створено в складі наглядової ради (за наявності)?

	Так	Ні
Стратегічного планування		X
Аудиторський		X
З питань призначень і винагород		X
Інвестиційний		X
Інші (запишіть)	д/в	
Інші (запишіть)	д/в	

Яким чином визначається розмір винагороди членів наглядової ради?

	Так	Ні
Винагорода є фіксованою сумою		X
Винагорода є відсотком від чистого прибутку або збільшення ринкової вартості акцій		X
Винагорода виплачується у вигляді цінних паперів товариства		X
Члени наглядової ради не отримують винагороди	X	
Інше (запишіть)	д/в	

Які з вимог до членів наглядової ради викладені у внутрішніх документах акціонерного товариства?

	Так	Ні
Галузеві знання і досвід роботи в галузі		X
Знання у сфері фінансів і менеджменту		X
Особисті якості (чесність, відповідальність)		X
Відсутність конфлікту інтересів		X
Граничний вік		X
Відсутні будь-які вимоги	X	
Інше (запишіть):		X

Якщо останній раз було обрано нового члена наглядової ради, яким чином він ознайомився зі своїми правами та обов'язками?

	Так	Ні

Новий член наглядової ради самостійно ознайомився із змістом внутрішніх документів акціонерного товариства		X
Було проведено засідання наглядової ради, на якому нового члена наглядової ради ознайомили з його правами та обов'язками		X
Для нового члена наглядової ради було організовано спеціальне навчання (з корпоративного управління або фінансового менеджменту)		X
Усіх членів наглядової ради було переобрано на повторний строк або не було обрано нового члена	X	
Інше (запишіть)	д/в	

Які посадові особи акціонерного товариства відповідають за зберігання протоколів загальних зборів акціонерів, засідань наглядової ради та засідань правління?

	Загальні збори акціонерів	Засідання наглядової ради	Засідання правління
Члени правління (директор)	Ні	Ні	Ні
Загальний відділ	Ні	Ні	Ні
Члени наглядової ради (голова наглядової ради)	Ні	Ні	Ні
Юридичний відділ (юрист)	Ні	Ні	Ні
Секретар правління	Ні	Ні	Так
Секретар загальних зборів	Ні	Ні	Ні
Секретар наглядової ради	Ні	Так	Ні
Корпоративний секретар	Так	Ні	Ні
Відділ або управління, яке відповідає за роботу з акціонерами	Ні	Ні	Ні
Інше (запишіть): д/в	Ні	Ні	Ні

Відповідно до статуту вашого акціонерного товариства, до компетенції якого з органів (загальних зборів акціонерів, наглядової ради чи виконавчого органу) належить вирішення кожного з цих питань?

	Загальні збори акціонерів	Наглядова рада	Виконавчий орган	Не належить до компетенції жодного органу
Визначення основних напрямів діяльності	Так	Ні	Ні	Ні

(стратегії)				
Затвердження планів діяльності (бізнес-планів)	Так	Ні	Ні	Ні
Затвердження річного фінансового звіту або балансу чи бюджету	Так	Ні	Ні	Ні
Обрання та відкликання голови правління	Ні	Так	Ні	Ні
Обрання та відкликання членів правління	Ні	Так	Ні	Ні
Обрання та відкликання голови наглядової ради	Так	Ні	Ні	Ні
Обрання та відкликання членів наглядової ради	Так	Ні	Ні	Ні
Обрання та відкликання голови та членів ревізійної комісії	Так	Ні	Ні	Ні
Визначення розміру винагороди для голови та членів правління	Ні	Ні	Ні	Ні
Визначення розміру винагороди для голови та членів наглядової ради	Ні	Ні	Ні	Ні
Прийняття рішення про притягнення до майнової відповідальності членів правління	Так	Ні	Ні	Ні
Прийняття рішення про додатковий випуск акцій	Так	Ні	Ні	Ні
Прийняття рішення про викуп, реалізацію та розміщення власних акцій	Так	Ні	Ні	Ні
Затвердження аудитора	Ні	Ні	Ні	Ні
Затвердження договорів, щодо яких існує конфлікт інтересів	Ні	Ні	Ні	Ні

Чи містить статут акціонерного товариства положення, яке обмежує повноваження виконавчого органу приймати рішення про укладення договорів, враховуючи їх суму, від імені акціонерного товариства? (так/ні) Ні

Чи містить статут або внутрішні документи акціонерного товариства положення про конфлікт інтересів, тобто суперечність між особистими

інтересами посадової особи або пов'язаних з нею осіб та обов'язком діяти в інтересах акціонерного товариства?(так/ні) Ні

Які документи існують у вашому акціонерному товаристві?

	Так	Ні
Положення про загальні збори акціонерів		X
Положення про наглядову раду		X
Положення про виконавчий орган (правління)		X
Положення про посадових осіб акціонерного товариства		X
Положення про ревізійну комісію		X
Положення про акції акціонерного товариства		X
Положення про порядок розподілу прибутку		X
Інше (запишіть):		д/в

Яким чином акціонери можуть отримати таку інформацію про діяльність вашого акціонерного товариства?

	Інформація розповсюджується на загальних зборах	Публікується у пресі, оприлюднюється в загальнодоступній інформаційній базі даних ДКЦПФР про ринок цінних паперів	Документи надаються для ознайомлення безпосередньо в акціонерному товаристві	Копії документів надаються на запит акціонера	Інформація розміщується на власній інтернет-сторінці акціонерного товариства
Фінансова звітність, результати діяльності	Так	Так	Так	Так	Ні
Інформація про акціонерів, які володіють 10 відсотків та більше статутного капіталу	Ні	Так	Ні	Ні	Ні
Інформація про склад органів управління товариства	Так	Так	Так	Так	Ні
Статут та внутрішні	Ні	Ні	Так	Так	Ні

документи					
Протоколи загальних зборів акціонерів після їх проведення	Ні	Ні	Так	Так	Ні
Розмір винагороди посадових осіб акціонерного товариства	Ні	Ні	Ні	Ні	Ні

Скільки разів на рік у середньому проводилися аудиторські перевірки акціонерного товариства зовнішнім аудитором протягом останніх трьох років?

	Так	Ні
Не проводились взагалі		X
Менше ніж раз на рік		X
Раз на рік	X	
Частіше ніж раз на рік		X

Який орган приймав рішення про затвердження зовнішнього аудитора?

	Так	Ні
Загальні збори акціонерів		X
Наглядова рада		X
Правління або директор	X	
Інше (запишіть)		д/в

Чи змінювало акціонерне товариство зовнішнього аудитора протягом останніх трьох років? (так/ні) Ні

З якої причини було змінено аудитора?

	Так	Ні
Не задовольняв професійний рівень		X
Не задовольняли умови договору з аудитором		X
Аудитора було змінено на вимогу акціонерів		X
Інше (запишіть)		д/в

Який орган здійснював перевірки фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства в минулому році?

	Так	Ні
Ревізійна комісія	X	
Наглядова рада		X
Відділ внутрішнього аудиту акціонерного товариства		X
Стороння компанія або сторонній консультант		X
Перевірки не проводились		X
Інше (запишіть)		д/в

З ініціативи якого органу ревізійна комісія проводила перевірку останнього разу?

	Так	Ні
З власної ініціативи	X	
За дорученням загальних зборів		X
За дорученням наглядової ради		X
За зверненням виконавчого органу		X
На вимогу акціонерів, які в сукупності володіють понад 10 відсотків голосів		X
Інше (запишіть)	д/в	

Завдання 6.

Розробіть анкету вивчення комп'ютеризованої інформаційної системи обліку операцій із запасами (виплат працівникам, основних засобів) та факторів ризику, пов'язаних з нею.

Завдання 7. Рішення тестових завдань та ситуацій кваліфікаційного іспиту атестації аудиторів Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю відповідно до теми за посиланням: https://www.apob.org.ua/?page_id=3465

5. Завдання курсової роботи з дисципліни «Аудит»

Завдання курсової роботи виконується за даними конкретного підприємства, яке обирається здобувачем самостійно або за даними офіційного сайту підприємства, на якому подана фінансова звітність та інша інформація. Здобувач також самостійно, за погодженням з керівником визначає основний клас операцій для дослідження (основні засоби, товари, доходи, витрати, дебіторська заборгованість, необоротні активи і т.п.). План курсової роботи

Вступ.....

1. Завдання та інформаційна база аудиту _____ (вказується клас операцій-обирається студентом самостійно).....
2. Методика аудиту _____ (вказується клас операцій) .....
3. Аудиторські процедури відносно достовірності показників звітності
  - 3.1. Перевірка показників фінансової звітності (у додатках представляється комплект річної фінансової звітності підприємства)...
  - 3.2. Підсумкова документація аудитора за результатами виконання аудиту _____ (вказується клас операцій) .....

Висновки.....

Список використаної літератури.....

Додатки.....

Зміст завдань курсової роботи за розділами та вказівки до їх виконання

У **першому розділі** курсової роботи слід сформулювати конкретні завдання аудиту (напрямки перевірки) з перевірки певних операцій Виконання завдання рекомендується оформити в таблиці (табл. 14).

Таблиця 14

Конкретні завдання аудиту _____ (вказується клас операцій)

Напрямки аудиту	Конкретні завдання аудиту
Наявність	
Права і зобов'язання	

Оцінка	
Факт події	
Повнота обліку	
Подання і розкриття інформації у звітності	

Завданнями аудиту повинні бути спрямовані на отримання аудитором аудиторських доказів щодо:

- 1) наявності – актив чи пасив існує на конкретну дату;
- 2) прав і обов'язків – актив чи пасив належить (є зобов'язанням) підприємству(а) на певну дату;
- 3) факту події – факт того, що була здійснена операція чи подія, пов'язана з підприємством у конкретний період;
- 4) повноти – не існує не відображених в обліку активів, пасивів, суттєвих операцій чи подій або інших нерозкритих позицій; операція чи інша подія в повному обсязі відображена в обліку, а надходження й видатки відображені у відповідному періоді;
- 5) оцінки – оцінка активів і пасивів зроблена правильно і вони відображені в усіх суттєвих аспектах в обліку і звітності за оцінкою, передбаченою положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку;
- 6) подання і розкриття – позиція фінансової звітності розкрита, класифікована і описана за правилами, визначеними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Інформаційна база аудиту певних операцій передбачає нормативні документи та облікові (первинні документи, реєстри аналітичного, синтетичного обліку, інші документів, які необхідні для аудиторської перевірки операцій), (табл. 15,16). Крім цього студент складає форму робочого документа аудитора для отримання знань про клас операцій, що передбачає збір загальної інформації за операціями, які досліджуються (наприклад, основні замовники й контракти, умови розрахунків, цінова політика, портфель замовлень, виробничі процеси, основні фінансові показники й статистичні дані щодо предмета дослідження, важливі постачальники товарів і послуг, склад і

структура запасів, схема збуту продукції, несприятливі умови здійснення операцій, що досліджуються тощо).

Таблиця 16

Джерела інформації для аудиту _____ (вказується клас операцій)

Нормативні документи	<i>Вказуються основні нормативні документи стосовно операції</i>
Форми фінансової звітності	<i>Вказуються назви ,коди форм звітності, назви статей, у яких відображаються операції</i>
Первинні документи	
Регістри аналітичного і синтетичного обліку	
Інші документи	

Приклади оформлення наведено у таблицях нижче (табл. 17).

Таблиця 16

Конкретні завдання аудиту додаткового вкладеного капіталу

Напрямки аудиту	Конкретні завдання аудиту
Наявність	Перевірка наявності додаткового вкладеного капіталу відображеного у звітності, на відповідних рахунках бухгалтерського обліку, оборотно-сальдовій відомості, Звіті про власний капітал (форма №4).
Права і зобов'язання	Перевірка права власності на додатковий вкладений капітал.
Оцінка	Перевірка правильності оцінки додаткового капіталу згідно НП(С)БО 1, зокрема суми дооцінки (уцінки) майна, величини збільшення (зменшення) зносу по переоцінених основних засобах. Вивчення викупу акцій власної емісії та їх подальшого використання
Факт події	Перевірка відображення операцій щодо додаткового вкладеного капіталу у Журналі 7, Відомості 7.1 аналітичних даних рахунку 42 «Додатковий капітал» на дату балансу
Повнота обліку	Перевірка правильності відображення в обліку додаткового вкладеного капіталу, емісійного доходу та його використання. Перевірка повноти оприбуткування безоплатно одержаних необоротних активів
Подання і розкриття інформації у звітності	Перевірка правильності відображення операцій щодо додаткового вкладеного капіталу у I розділі пасиву Балансу форма №1) за рядком 1410, Звіті про власний капітал (форма №4)

Джерела інформації для аудиту додаткового вкладеного капіталу

Нормативні документи	<i>Вказуються основні нормативні документи</i>
Форми фінансової звітності	Баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма №1) рядок 1410 «Додатковий капітал» Звіт про власний капітал (форма №4) стовпчик 5 «Додатковий капітал», рядки 4260 «Викуп акцій (часток)», 4265 «Перепродаж викуплених акцій (часток)» та ін..
Первинні документи	Бухгалтерські довідки, розрахунки бухгалтерії
Регістри аналітичного і синтетичного обліку	Журнал 7 за кредитом рахунків 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49; Відомість 7.1 аналітичних даних рахунку 42 «Додатковий капітал»; Головна книга по рахунку 42 «Додатковий капітал»
Інші документи	<p>статут суб'єкта господарювання; установчий договір; патент для суб'єктів малого підприємництва; протоколи зборів засновників; свідоцтво про державну реєстрацію; свідоцтво про реєстрацію в Міністерстві економіки для економічних суб'єктів за участю іноземного капіталу; документи, пов'язані з приватизацією та акціонуванням підприємств; документи, що підтверджують права власності засновників на майно, яке вноситься в оплату придбаних ними акцій при державній реєстрації товариства за участю державних чи муніципальних підприємств; договори на банківське обслуговування; зареєстровані зміни до установчих документів; проспект емісії; реєстр акціонерів (для акціонерних товариств); протоколи річних зборів засновників, акціонерів; рішення Ради директорів або правління; накази і розпорядження виконавчої дирекції; ліцензії і дозволи на певні види діяльності; листування із засновниками та акціонерами; журнали реєстрації видачі довіреностей і повноважень при реєстрації, перереєстрації, ліквідації, реорганізації дій іншим особам (окрім керівника) суб'єкта господарювання; внутрішні положення; документи, які підтверджують внесення часток засновників до статутного капіталу в грошовій, натуральній, нематеріальній формах чи у вигляді цінних паперів (виписки банку, прибуткові касові ордери, акти оприбуткування майна,</p>

	переданого в натуральній формі, як внесок до статутного капіталу); методики оцінки часток, що вносяться до статутного капіталу в натуральній і нематеріальній формах.
--	--

У **другому розділі курсової роботи** представляється методика проведення аудиторської перевірки певних активів, зобов'язань, доходів, витрат або класів операцій. Обсяг подання матеріалу у розділі - максимум 10 стор. Для виконання завдання цього розділу слід скористатись фаховою літературою.

Обов'язковим у цьому розділі є розробка програми аудиторської перевірки за операціями .

У **третьому розділі курсової роботи** здобувачі наводять результати практичного виконання процедур аудиту. Це дасть змогу керівнику курсової роботи оцінити рівень практичних навичок студентів, вміння виконувати на практиці різні прийоми аудиту для отримання аудиторських доказів. Результати виконання процедур аудиту доцільно оформити в робочих документах аудитора, приклади яких наведені нижче.

Зміст завдання **підрозділу 3.1** передбачає обов'язкове виконання формальної, арифметичної перевірки, перевірки за змістом та зустрічної перевірки Балансу (ф.№1), Звіту про сукупний дохід (ф. № 2) , Звіту про власний капітал (ф. № 4).
Форми звітності – річні, за період , що узгоджується з терміном виконання курсової роботи. Так, якщо курсова робота має бути представлена на перевірку у осінню сесію 202х року, то комплект звітності- річна за 202х-1 рік.

Зміст завдання **підрозділу 3.2** передбачає обов'язкове виконання процедур аудиту для перевірки документів обліку, які наводяться у додатках до курсової роботи та підібрані здобувачем по підприємству відповідно до самостійно обраного класу операцій за певний звітний період (місяць поточного року).

Вимоги до оформлення курсової роботи.

Курсова робота виконується українською мовою на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм). Текст курсової роботи необхідно розташовувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий - не менше 20 мм, правий - не менше 10 мм, верхній не менше 20 мм, нижній - не менше 20 мм. При оформленні курсової роботи за допомогою комп'ютера текст друкують через 1,5 міжрядковий інтервал, шрифт 14, текст у таблицях можна оформляти 12 шрифтом.

Курсова робота складається з титульної сторінки, завдання, текстової частини, списку використаної літератури, додатків. Зміст курсової роботи - це послідовний перелік заголовків всіх розділів, підрозділів, пунктів текстової частини, списку використаної літератури, назв і номерів додатків із зазначенням номера сторінки на якій вони розташовані.

Текст основної частини курсової роботи поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти. Усі розділи, підрозділи, пункти повинні мати змістовні назви. Заголовки структурних частин курсової роботи пишуть великими літерами, а заголовки підрозділів - маленькими літерами /крім першої великої/ з абзацу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Відстань між заголовком та текстом повинна дорівнювати 3-4 інтервалам. Не обов'язково кожний розділ починати з нової сторінки. Потрібно уникати випадків, коли заголовок лишається на попередній сторінці, а текст, до якого він відноситься, починається з нової сторінки.

Нумерація сторінок тексту наскрізна: перша сторінка - титульна, друга – завдання на курсову роботу, третя - зміст і т. д. Номер сторінки проставляється арабськими цифрами у правому верхньому куті без крапки в кінці. Титульна сторінка і завдання не нумеруються.

Текст підпункту (пункту) повинен складатися з абзаців, у яких, як правило, висловлюється одна закінчена думка. Кожен абзац починається з нового рядка.

Ілюстрації і таблиці необхідно подавати в курсовій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації й таблиці, які розміщені на окремих сторінках курсової роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Ілюстрації позначають словом "Рис." і нумерують послідовно в межах розділу за виключенням ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, наприклад: "Рис. 1.2" /другий рисунок першого розділу/. Потім розташовується пояснюючий підпис / назва ілюстрації /.

Таблиці нумерують послідовно / за винятком таблиць, поданих у додатках/ в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис "Таблиця" із зазначенням її номера. Номер таблиці, повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: "Таблиця 1.2" / друга таблиця першого розділу/. Таблицю розмішують після першого згадування про неї в тексті таким чином, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку курсової роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою. Заголовки граф таблиці повинні починатися з великих літер, підзаголовки -з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними. Графу з порядковими номерами рядків до таблиці включати не треба.

Примітки до тексту і таблиць, в яких вказують довідкові та пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї

сторінки. Якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова "Примітки" ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1 .....

2. ...

Якщо є одна примітки, то її не нумерують і після слова "Примітка" ставлять крапку.

Формули в курсовій роботі / якщо їх більше однієї/ нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого берега аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.3) /третья формула третього розділу/. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Значення кожного символа і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова "де" без двокрапки. Формули виділяються у тексті вільними рядками. Вище і нижче кожної формули повинно бути не менше одного вільного рядка.

Посилання у тексті на джерела можуть наводитись у вигляді підрядкової примітки або вказаного порядкового номеру за списком використаної літератури, виділеного квадратними дужками. Посилання на ілюстрації вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, "рис. 1.2.". Посилання на формули вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад "... у формулі (2.2) ". На всі таблиці курсової роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово "таблиця" в тексті пишуть скорочено, наприклад: " ... в табл. 1.2.".У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово "дивись", наприклад:"див. табл. 1.3 "

Список використаної літератури розташовується після висновків. Рекомендується дотримуватись наступної послідовності: закони України, постанови Верховної Ради України, укази Президента України, постанови, положення,

інструкції міністерств і відомств України. Усі нормативні документи, крім того, записуються у хронологічній послідовності. Інші літературні джерела /підручники, посібники, монографії, журнальні та газетні статті/ слід розташовувати за алфавітом.

Додатки оформлюють на сторінках, наступних за списком літератури, розміщуючи їх у порядку посилань у тексті курсової роботи. Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки та мати заголовок, записаний угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої записується слово "Додаток" і вказується номер арабськими цифрами.

Список основних рекомендованих джерел до вивчення навчальної дисципліни

1. Антонюк О. Р. Методологія та організація процесу виконання аудиторських послуг : монографія. Рівне : Вид-ць Зень О., 2018. 440 с.
2. Антонюк О. Р. Формування концепції теоретичного забезпечення послуг професійної аудиторської діяльності в Україні : монографія. Рівне : Вид-ць Дятлик М., 2017. 300 с.
3. Організаційно-правові основи управління аудиторською діяльністю в Україні : навч. посібник / Антонюк О. Р., Остапчук Т. П., Вакун О. В., Назаренко Т. П., Хоменко Г. Ю. Житомир : Вид-во ПП "Рута", 2020. 200 с.
4. Внутрішній аудит : навчальний посібник / за ред. Ю. Б. Слободяник. Суми : ТОВ «ВПІ «Фабрика друку», 2018. 248 с.
5. Міжнародні стандарти професійної практики внутрішнього аудиту (International Professional Practices Framework, IPPF), підготовлені Інститутом внутрішніх аудиторів (The Institute of Internal Auditors, ІІА). URL: <https://na.theiia.org/standards-guidance/Pages/Standards-and-Guidance-IPPF.aspx>

6. Стандарти внутрішнього аудиту, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 04.10.2011, № 344. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1219-11#Text>
7. Міжнародні стандарти якості, аудиту, супутніх послуг, інших завдань з надання впевненості. [Видання 2018 р.]. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-auditu>
8. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2018 р. URL: www.apu.com.ua.

Корисні посилання для вивчення дисципліни:

- Аудиторська палата України. URL: <https://www.apu.com.ua/>
- International Federation of Accountants. URL: <https://www.ifac.org/>
- Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю. URL: http://www.apob.org.ua/?page_id=789&lang=en
- The International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB). URL: <https://www.iaasb.org/>